

· ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1981

BRNO 1983

Literatura:

- A. Fietz, *Taxus baccata* /Eibe/ aus präh- und frühhistorischen Funden in Mähren, *Verhandl. naturforsch. Verein Brünn* 74, 1943, 94-96.
E. Hajnalová, L. Sýkorová, *Prehľad botanických nálezov z archeologických výskumov, Archeol. výskumy a nálezy na Slovensku* 1977, 1978, 109-115.
Z. Klanica, *Předběžná zpráva o výzkumu slovanského hradiska v Mikulčicích za rok 1966, okres Hodonín, Přehled výzkumů* 1966, Brno 1967, 41-51.
P. Kontny, *Aus der Vergangenheit der Eibe /Taxus baccata L./ in Polen, Acta soc. bot. Poloniae*, 14, 1937, 58-68.
G. Ríčan, *Staré tisy na moravském Valašsku, Naše Valašsko* 2, 1931, 118-125.
H. Schweingruber, *Mikroskopische Holzanatomie*, Zug. J. Skutil, *Drobné příspěvky k poznání staro-slovanské kultury* 11. *Otázka tisové dřevěné výroby a práce slovanské, Sborník velehradský* n.ř. 10, 1939, 34-36.

Holz eines Pfeilbogens aus Mikulčice /Bez. Hodonín/. Den Teil eines Pfeilbogens, der im Jahre 1966 in der Ausfüllung des Flussbettes unter den Wällen des slawischen Burgwalles in Mikulčice gefunden wurde, hat man einer xylotomischen Analyse unterzogen und es wurde festgestellt, dass er aus Eibenholz stammt /*Taxus baccata* L./. Dies ist unser erster Fund aus der Burgwallzeit, die anderen Reste von Eibenholz aus diesem Zeitabschnitt stammten insgesamt von Eimern /Fietz 1943, Skutil 1939/.

GRABUNG IN PRUŠÁNKY IM JAHRE 1981

/Bez. Hodonín/

Zdeněk Klanica, AÚ ČSAV Brno

Nordöstlich von der Grabgruppe mit der dominierenden Bestattung eines Kriegers, der mit einem Schwert und Beschlag in Form eines Kleeblattes ausgestattet war, wurde in Prušánky ein weiterer Teil des slawischen Gräberfeldes abgedeckt. Es hat den Anschein, dass ihr Kern von einem Feldschutzwaldstreifen überdeckt ist, denn die Gräber hat man zu beiden Seiten eines mit Bäumen, ca. zehn Meter breiten, abgepflanzten Streifens festgestellt.

In der Saison 1981 untersuchten wir 120 Gräber, womit die Zahl der bisher untersuchten Bestattungen in Prušánky 440 erreichte. Die grösstenteils in Westostrichtung orientierten Gräber bildeten wiederum kleinere Gruppen, sofern es sich besonders um den älteren Teil des Gräberfeldes handelt. Auf dem verfolgten Abschnitt kann man zwei Hauptgrabgruppen unterscheiden. Die ältere von diesen stellen grössere und tiefere Grabgruben mit mittelburgwallzeitlicher Keramik und weiteren charakteristischen Funden vor, wie zum Beispiel kupferne Blechfingerringe mit erweitertem und gehämmertem Schild, Bartäxte, mittelburgwallzeitliche Keramik, auch gelbe, Klappmesser usw. Häufig wurde bei der Terrainuntersuchung beobachtet, dass die umfangreichen und tiefen Gräber, z. B. Gr. 366 ausser sehr schlecht erhaltenen und durch den Druck des Erdreiches zermalmten Skeletten, keine bedeutenden Funde enthielten. Die mühevoll ausgehobenen Grabgruben, in denen die Toten ohne Beigaben bestattet sind, können von anderen Gepflogenheiten /Christentum?/ der Bestatteten zeugen.

Die Gruppe der jüngeren Gräber, die sich vor allem am nördlichen und nordwestlichen Rand der untersuchten Gruppe konzentrieren, ist durch S-förmige Schläfenringe /in der Saison 1981 fand man deren in Prušánky 69/ und silberne Denare /32 Stück/ charakterisiert. Von der Gesamtzahl chronologisch bestimmter Gräber gehören 13 dem mittelburgwallzeitlichen und 47 dem jungburgwallzeitlichen Abschnitt an. Sofern es den Bestattungsritus betrifft, wurde 40 cm unter der Oberfläche ein Brandgrab mit burgwallzeitlicher Keramik und durchglühten Knochen erfasst.

Auf dem Gräberfeld kamen weitere Gräber mit Nischen vor. In Gr. 435 waren eiserne Klammern in den Sargüberresten und ein grosser Rundknopf aus dunkelgrünem Glas mit Kupferöse. Das Grab mit Nische Nr. 426 brachte keine Funde. Wie wir bereits betonten, kann dieser Bestattungstyp, der in einigen territorial sehr begrenzten Gräbern mit gepressten Zieraten, vor allem im Raume Szeged-Szentes vorkommt, ein sehr interessanter Beitrag zur Lösung der Ethnogenese der slawischen Bevölkerung Grossmährens sein. Man kann nicht ausschliessen, dass ähnlich wie zum Beispiel bei dem bulgarischen Volke, auch hier verschiedene ethnische Komponenten ihre Rolle spielten.

Von neuem stellten wir in Prušánky Fälle einer Superposition fest. Grab 432 mit traubenförmigen vergoldeten Ohringen war von einem Grab mit silbernen Schläfenringen überdeckt. Ähnlich war auch Grab 400, wo man einen silbernen Ohrring mit einseitiger Traube fand, durch Grab 382 mit einem bisher nicht

genau bestimmten Denar und einem Paar silberner S-förmiger Schlüfenringe gestört. Bemerkenswert ist auch der Fall, wo ober dem Frauengrab 405 mit kupfernen S-förmigen Schlüfenringen, nachträglich ein Kind mit einer Halskette aus Glasperlen /Gr. 403/ bestattet worden war. Die Fülle, wo ober einem Frauengrab nachträglich ein Kind beigesetzt wurde, können wir aus dem mittelburgwallzeitlichen Abschnitt in Mikulčice bei der vorausgesetzten 11. Kirche sowie anderswo anführen.

Die Grabung des slawischen Gräberfeldes in Prušánky setzt weiter fort, die Zahl der Gräber wird gewiss hoch über 500 steigen.

ARCHEOLOGICKÉ VÝZKUMY NA KATASTRU OBCE STRACHOTÍN V ROCE 1981

/okr. Břeclav/

Evženie Klanicová, Zdeněk Měřínský, AÚ ČSAV Brno

/Obr. 26, 27/

Záchranné výzkumy na katastru obce Strachotín pokračovaly v roce 1981 na několika místech intravilánu obce a v omezené míře i na velkomoravském hradišti "Petrova louka". V jarních a letních měsících zde bylo dokončeno probírání hlinitého zásypu ze sedimentů staršího příkopu velkomoravské fortifikace, který byl zkoumán na podzim roku 1980. Z výplně příkopu, jenž se postupně zanášel během 10. - 13. století, pochází množství keramiky, zvířecích kostí, železných předmětů, zlomek tyglíku, olověný závěsek a rameno bronzových skládacích vážek. Nalezený materiál je možno vesměs datovat do 11. - 13. století, poněvadž pochází z horních vrstev příkopu postupně druhotně zanášených. Vlivem vysoké hladiny spodní vody nebylo možno prozkoumat spodní vrstvy příkopu a sonda prováděná přes tento objekt na podzim roku 1980 pronikla za pomoci čerpadla jen do hloubky zhruba 150 cm pod úroveň nynějšího terénu. Sonda pedologickou tyčí prokázala, že výplň příkopu pokračuje alespoň o 1 m níže do hloubky 250 cm. Podmáčení celého hradiště zabranuje však dalšímu výzkumu lokality¹.

Během dubna až června 1981 proběhl záchranný výzkum na pozemku domu čp. 99 ve Strachotíně, a to severně od vlastního rodinného domku, na místě, kde byla plánována výstavba garáže a dalšího příslušenství domu. Cílem výzkumu bylo zjistit, zda velkomoravské pohřebiště, objevené v roce 1980, nepokračuje dále severním směrem². V krátkém časovém úseku byla odkryta plocha 85 m². V hloubce 80 až 90 cm se na podloží vyrýsovalo celkem 30 objektů /obj. č. 18-47/. Na východním okraji sondy byla zachycena část středověkého opevnovacího příkopu /obj. č. 5/, jehož výzkum byl prováděn již v minulých výzkumných sezóně. K zajímavým objektům, odkrytým na ploše sondy, náleží nepravidelně oválná jáma /obj. č. 21/ ze 13. století a tři vchody do systému tzv. lochů /obj. č. 20, 25, 46/, datované do 14.-15. století. Ve dvou z těchto objektů /obj. č. 25 a 46/ byly nalezeny pohozené kostry koní. Pravěk byl v sondě zastoupen neolitickým žlabem kultury s volutovou keramikou a další objekty lze datovat do 16. - 20. století. Sonda stanovila ukončení a rozsah velkomoravského pohřebiště v jeho severní části. Ve snaze zachytit jižní až jihovýchodní okraj této nekropole jsme odkryli sondu 5 x 5 m v zahradě domu čp. 122, kde byl údajně zachycen při výkopu jámy na vápno kostrový hrob s nádobou /hrob č. 6/. Zdá se, že tímto směrem pohřebiště již dále nepokračuje, neboť jsme v sondě zachytili pouze nevýrazné mělké kruhové jamky bez průkazného datovacího materiálu /obj. č. 50-77/.

Menší záchranná akce proběhla v srpnu 1981 ve Strachotíně, Šakvické ulici, naproti čp. 32. Byly zde prozkoumány dva zahloubené objekty s propálenými bočními stěnami, patrně výrobního charakteru /obj. č. 48, 49/. Podle nálezů keramiky je lze zařadit do doby římské³.

V podzimních měsících byla položena zjišťovací sonda 30 x 2 m mezi Strachotínem a Pouzdřany. Lokality se nachází na svahu, exponovaném k jihu až jihozápadu, ukončeném levobřežní dyjskou terasou, a to v místech nedaleko od soutoku Dyje se Svratkou a Svratky s Jihlavou. Při výstavbě plynovodu v roce 1977 zde byl zachycen objekt s keramikou, označenou B. Klímou za pražský typ⁴. Povrchovým sběrem se podařilo prokázat osídlení polohy nejpozději v 8.-9. století. Na jaře 1981 bylo na lokalitě provedeno geofyzikální měření magnetometrií na ploše zhruba 0,4 ha a vytypována vhodná plocha k položení sondy. Vzhledem k pokročilému ročnímu období nebyl výzkum na lokalitě dokončen a bude pokračovat v následující sezóně.

Poznámky:

1 Z. Měřínský, Archeologický výzkum hradiště "Petrova louka" u Strachotína, [jižní Morava 17, sv. 20,

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1981

Vydává: Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 19
Odpovědný redaktor: akademik Josef Pouлік
Redaktoři: Dr. A. Medunová, Dr. J. Meduna, Dr. J. Říhovský
Překlady: Dr. R. Tichý, E. Tichá
Kresby: A. Malinková
Na titulní straně: nádoba z pohřebiště kultury popelnicových polí v Bolelouci
Tisk: Moravské tiskařské závody, n.p. Olomouc, závod Gottwaldov, provoz 34 - Kyjov
Evidenční číslo: ÚVTEL - 73332
Vydáno jako rukopis: 450 kusů - neprodcjně